UNVEILING THE LITERARY EXPRESSION OF ITS CREATOR'S SUICIDAL INSTINCT

Vivianne Urziceanu

PhD Student, University of Craiova

Abstract: A complex phenomenon, the suicidal instinct is a challenging issue to discuss overtly. From a psychiatric perspective, in order to experience suicidal thoughts, one must also have underlying mental health conditions, a family history of suicide, suffer substance abuse, or encounter stressful life events resulting in trauma. As Shelly Kagan asserts in his book "Death", the act of contemplating suicide is, in general, considered evidence of being psychotic. Despite its devastating consequences, suicide ideation is particularly thought-provoking when observed through a philosophical lens. For this reason, Kagan takes this subject matter a step further and discusses if, when, and under which circumstances suicide could be an appropriate and justified thing to do. It is through literature that one may live multiple lives if one is not satisfied with one's own life. The only tools which are required are a narrative pattern, imagination, and reading skills. Imagine being a writer. You need not live vicariously through others. You can create your own story and dive right into it. You may shape whatever life you crave, thus waving goodbye to any suicidal feelings. As a writer, you would possess the ultimate weapon to do just that. But imagined life will never surpass actual life. Suicidal thoughts may haunt a writer's mind as well, and, as a matter of fact, they sometimes prevail. Therefore, my study explores the way in which particular word patterns, narrative structures and so on can expose the suicidal instinct which lingers in the writer's mind. Ultimately, my study aims to reveal the manner in which literature sheds light on its creator's inner nature.

Keywords: suicidal instinct, challenging issue, literature, imagination, writer.

Depresia se insinuează, își face sălaș de iederă agățătoare în tine și îți acaparează furtiv întreaga ființă până la „autonimicire". Sunt mii de povești pe care le-am putea spune ca să conturăm deslușit depresia, însă Emil Cioran i-a captat, instinctiv, esența în *Amurgul gândurilor*: „Dacă ar prinde glas agitația surdă din mine, fiecare gest ar fi o îngenunchere la un zid al plângerii. Port un doliu din naștere – doliul acestei lumi."[1] Sub imperiul depresiei, viața e o noapte lungă cu fante de lumină episodice menite să îți aducă aminte că soarele există, însă nu pentru tine. Nu îți mai pune în palmă nicio rază atunci când întinzi mâna, până ajungi să nu o mai întinzi. Îl vezi, dar nu îi simți căldura. Te stoarce de vlagă, îți schimbă perspectiva, te pierde de tine și îți dă peste cap reperele. Nu are putere să îți reconfigureze lumea concretă, care îți sprijină existența fizică, însă ca un prestidigitator iscusit, ți-o distorsionează la nivel perceptiv, făcându-te să pășești pe asfalt, nesigur și temător, de parcă ai păși pe nisipuri mișcătoare.

Depresia ia multe forme și chipuri, atât ca manifestare, cât și ca tipul de tulburare. Pentru a ne servi scopul, vom acoperi un spectru cât mai larg prin explorarea tulburării

[1] Cioran, Emil, (2008), *Amurgul gândurilor*, București, Humanitas, p. 8.

depresive majore[2]. Depresia se concretizează printr-un amalgam de simptome: hipotimie[3], anhedonie[4], senzație de extenuare chiar și în urma unui minim de efort sau activitate, imposibilitate, senzație de înmărmurire în sine, incapacitate de concentrare, inexistența sau prezența scăzută semnificativ a încrederii sau a stimei de sine și cultivarea vinovăției sau a umilinței, întoarcerea cu spatele către viitor sau întrezărirea sumbră a acestuia, tulburări ale somnului, ideea de a fi vrednic de suferință sau pedeapsă care să ducă la automutilare fizică sau emoțională și ideație suicidară.

Oamenii au puterea de a simula și disimula, având la îndemâna povestea – un fir narativ aparent salvator pe care îl țes pe loc pentru a se sustrage de la o punere la zid. Problematic devine când această sustragere este, de fapt, o afundare mascată. Când depresia se îmbracă de la Prada și râde sardonic ca să-și ascundă durerea în prețiozitate. Această deviere constantă de la propria persoană pentru a îneca stări apăsătoare concrete nu poate duce către salvare, pentru că înecarea se petrece tot întru ființă. Când încerci să eviți sentimente, gonindu-le de la suprafață prin îngropare, nu faci decât să le aduci mai aproape de nucleul ființei tale, dându-le prilej să capete rădăcini în tine și să crească, numai pentru a deveni, mai târziu, epicentrul unui episod depresiv. Pennebaker et al.[5] vorbește despre cum limbajul prin sine însuși, alegerea de cuvinte, structurile prin care sunt redate și conținutul lor pot zugrăvi un portret afectiv al persoanei care le-a dat glas. Chiar și în plin proces de disimulare, depresia are manifestările ei ideatice și lingvistice care o dau în vileag întrucât metamorfozele afective – stări triste – și cele cognitive – un conținut prăpăstios al gândurilor ies la suprafață prin limbaj.[6] Neuropsihologul rus, Alexander Luria, înaintează, în 1975, o perspectivă cel puțin interesantă, în care limbajul devine întemeietorul unei realități secundare bazată pe o deformare a celei fizice prin distorsionarea sensurilor cuvintelor sau adăugarea a noi conotații maladive. În 2002, Rudnev întregește perspectiva precursorului său, afirmând că depresia îi creează gazdei ei o realitate deformată, copleșitoare prin manipularea lingvistică, având loc două fenomene: fie semnificația de bază a unui cuvânt este redusă până la a putea fi încorporată într-un sens negativ cu valoare universală, fie devalorizarea sa se produce cu efect de malaxor, atribuindu-se mai departe tuturor lucrurilor ca o melancolie goală de conținut.[7]

Gândirea în termeni *absoluți* se remarcă atât prin cuvinte sau fraze cât și prin idei care emană totalitatea, fie prin magnitudine, fie prin probabilitate.[8] Lumea se conturează printr-o dihotomie de tip alb-negru, o aventură primejdioasă purtată pe tăiș de sabie între două non-culori care poate avea ca rezultat non-viața. Când pendulezi exclusiv între două extreme,

[2] Pentru o aprofundare a subiectului, recomand capitolul *Tulburările depresive* din *DSM-5. Manual de diagnostic și clasificare statistică a tulburărilor mintale.*

[3] Se remarcă sub forma unei tulburări de dispoziție a unei persoane astenice, o scădere a răspunsului emoțional care poate varia de la depresie ușoară, melancolie până la melancolie profundă.

[4] Se traduce prin imposibilitatea de a mai simți plăcere sau interes real față de activități care în condiții obișnuite ar genera o stare de bine.

[5] Pennebaker, J. W., Mehl, M. R., & Niederhoffer, K. G. (2003). *Psychological aspects of natural language. use: our words, our selves*. Annual review of psychology, 54, p. 548.

[6] Smirnova, D., Romanov, D., Sloeva, E., Kuvshinova N, Cumming, P., Nosachev, G. (2019) *Language in Mild Depression: How It Is Spoken, What It Is About, and Why It Is Important to Listen*. Psychiatr Danub. 31(3), p. 427.

[7] Smirnova, D., Romanov, D., Sloeva, E., Kuvshinova N, Cumming, P., Nosachev, G. (2019) *Language in Mild Depression: How It Is Spoken, What It Is About, and Why It Is Important to Listen*. Psychiatr Danub. 31(3), p. 428.

[8] "Absolutist thinking underlies many of the cognitive distortions (Beck, 1979; Burns, 1989) and irrational beliefs (A. Ellis & Harper, 1975) that are purported to mediate the core affective disorders. Words, phrases, and ideas that denote totality, either of magnitude or probability, are often referred to as "absolute." Al-Mosaiwi, M., & Johnstone, T. (2018). *In an Absolute State: Elevated Use of Absolutist Words Is a Marker Specific to Anxiety, Depression, and Suicidal Ideation.* Clinical Psychological Science, 6(4), p. 529.

traiectoria vieții tale se topește într-un ținut cât mai restrâns până într-o zi, când, ajunsă la bifurcație, curgerea îi va însemna reîntoarcerea la sine sau disoluția.

Termenii *absoluți* caracterizează neîndoielnic gândirea oamenilor depresivi sau însoțesc ideația suicidară. Astfel, cei predispuși la sinucidere tind să emită judecăți de valoare extreme, au o gândire dihotomică, iar poveștile sau poeziile lor sunt marcant polarizate. Atunci când își scriu neîngrădit viața ca pe o poveste – o autobiografie selectivă, oamenii depresivi, anxioși sau suicidari își redau experiențele în termeni *absoluți*, constatându-se un uz semnificativ crescut în scrierile acestora față de în cele ale unor oameni în afara spectrului de tulburări psihiatrice. Pe lângă termenii *absoluți*, există și o frecvență crescută a verbelor care exprimă stări mintale (a gândi)[9], a cuvintelor negative și a expresiilor dihotomice, precum și o constanță a exprimării emoțiilor negative și a folosirii pronumelui, în special a celui de persoana întâi.[10]

Întâmplările creierului au însemnătăți ticluite. O apariție curentă a pronumelui de persoana întâi indică o aplecare asupra propriului eu, având tot un iz absolut, în timp ce prezența pronumelor de persoana a treia sunt un indiciu al stării de bine. Iar în corelație cu depresia, pronumele de persoana întâi sugerează stări afective apăsătoare, crescându-i numărul aparițiilor pe măsură ce depresia devine mai acaparatoare.[11] De la Stirman și Pennebaker știm că afirmația își păstrează veridicitatea și la trecerea din planul discursului natural în planul literaturii, întrucât poeții suicidari își devoalează preocuparea cu propriul sine, utilizând, în poeziilor lor, pronumele de persoana întâi, singular, cu o frecvență mult mai ridicată, decât o fac poeții non-suicidari. În afara eului ca axa a lumii, limbajul poeților suicidari trădează și o integrare socială fragilă.[12]

Interesant este faptul că, în ciuda unei diferențe de plasare a propriei persoane în aceste tulburări, cuvintele care exprimă emoții negative nu au fost preponderente în ceea ce îi privește pe oamenii cu predilecție către suicid, ci au fost întâlnite într-o mai mare măsură în cazul celor care suferă de anxietate sau depresie, contrazicând credința că cei aflați în pragul sinuciderii experimentează mai multe emoții negative. Totodată, acest fapt reliefează precizia de diagnosticare a termenilor funcționali în fața celor de conținut.[13] Trasăm o distincție și între termenii *absoluți* și cei *extremi*. Absolutul nu are grade de intensitate. Astfel, cuvintele *absolute* indică magnitudinea sau probabilitatea, însă fără a o face nuanțat[14] și sunt întâlnite în diferite categorii gramaticale – total, complet, absolut, deplin, mereu, întotdeauna, vreodată, niciodată, oricine[15] etc. În același timp, cuvintele *extreme* încuviințează gradația[16] și se regăsesc adesea ca fiind cuvinte antagonice – *foarte, mult*[17] etc.

---

[9] Smirnova et al., (2018). *Language in Depression and Sadness*. Front. Psychiatry, 9(105), p. 2.
[10] Al-Mosaiwi, M., & Johnstone, T. (2018). *In an Absolute State: Elevated Use of Absolutist Words Is a Marker Specific to Anxiety, Depression, and Suicidal Ideation.* Clinical Psychological Science, 6(4), pp. 529-539.
[11] Chung, C. & Pennebaker, J.W. (2007). *The psychological functions of function words*. In K. Fielder (Ed.). Social communication (pp. 350-351). New York: Psychology Press.
[12] Chung, C., & Pennebaker, J. W. (2007). The psychological functions of function words. In K. Fiedler (Ed.), Frontiers of social psychology: Social communication (p. 351). New York, NY: Psychology Press.
[13] În timp ce cuvintele de conținut („Content words") sunt cuvintele purtătoare de sens, cele funcționale („Function words") exprimă raporturi gramaticale sau structurale între cuvintele de conținut.
[14] Al-Mosaiwi, M., & Johnstone, T. (2018). *In an Absolute State: Elevated Use of Absolutist Words Is a Marker Specific to Anxiety, Depression, and Suicidal Ideation.* Clinical Psychological Science, 6(4), p. 532.
[15] "The classifier's absolutist words include 'ever', 'never' and 'anyone', which are defined as 'at any time', 'at no time' and 'any person', respectively, therefore all denoting absolutes." Al-Mosaiwi M., Johnstone T. (2018). Linguistic markers of moderate and absolute natural language. *Personality and Individual Differences*, 134, p. 123.
[16] Al-Mosaiwi, M., & Johnstone, T. (2018). *In an Absolute State: Elevated Use of Absolutist Words Is a Marker Specific to Anxiety, Depression, and Suicidal Ideation.* Clinical Psychological Science, 6(4), pp. 532.
[17] *Very, more, much etc.*

Oamenii care suferă de tulburare depresivă majoră tind să scrie narațiuni mai degrabă lungi și descriptive, marcate de repetiții, un stil orientat către sine și către contemplarea evenimentelor trecute.[18]

Așa cum un aspect esențial în analiza textelor literare constă în temele în jurul cărora gravitează plot-ul, un aspect cheie în cercetarea depresiei îl reprezintă tot temele și categoriile semantice prin care aceasta își poate manifesta prezența.

Povestirile scrise sub imperiul depresiei tind să exagereze categorii semantice precum cele care înfățișează valori existențiale sau familiale, în timp ce categoriile cognitive sau altruiste sunt mult mai puțin menționate decât în scrierile oamenilor fără nicio tulburare psihică. Există însă câte o excepție, strecurată în discursul narativ, din fiecare categorie semantică, apărând cu o frecvență similară atât în cazul persoanelor depresive, cât și a celor non-depresive: *a iubi* pentru categoria existențială, *a trăi de dragul familiei* pentru categoria familială și *a-L cunoaşte pe Dumnezeu* pentru categoria cognitivă. O discrepanță accentuată ia formă atât printr-o reprezentare mult mai scăzută a împlinirii potențialului de sine în ceea ce privește persoanele depresive, cât și prin punerea a mai mult preț pe valorile de comunicare și pe cele hedonistice decât pe cele de statut social, întâlnindu-se întocmai opusul în textele persoanelor non-depresive.[19]

Trebuie, însă, trasată o graniță între tristețe, ca stare tranzitorie, și tulburarea depresivă. Astfel, percepția de sine în descrierile oamenilor care se află într-o stare de tristețe normală este redată ca o reacție firească în fața vicisitudinilor vieții. Atunci când aceștia își descriu experiența emoțională a insatisfacției vis-a-vis de anumite circumstanțe obiective ale vieții evenimențiale, se concentrează asupra detaliilor care vizează situațiile problematice în sine. În ciuda apariției stărilor de tristețe, ei nu își întrerup activitățile cotidiene, deși acestea mai pot fi însoțite de o scădere a interesului sau de îngândurare. În contrast cu oamenii care suferă chiar de tulburare depresivă ușoară, cei care au stări firești de tristețe îți analizează dificultățile avute în prezent, cercetându-și capacitatea de a lua decizii și propriile strategii de întâmpinare și de rezolvare a problemelor, dovedind, astfel, năzuințe pentru viitor.[20]

De la greci încoace, și prinzând formă prin cuvintele lui Aristotel[21], geniului i-a fost atribuit măcar un dram de nebunie. Astfel, creativitatea și bolile mintale au fost asociate constant, de-a lungul timpului și chiar relevate de anumite studii, însă nu s-a ajuns la un consens din punctul de vedere al cercetării. Predispoziția către bolile mintale și personalitatea ar putea fi factori hotărâtori în magnitudinea pe care o capătă impulsul creator, dar și stilul și expresia prin care este materializată creativitatea de către arhitectul ei poate avea efect de bumerang, și, în timp să se imprime asupra creatorului, accentuându-i potențialul psihotic.[22]

Arta și, prin artă, dar totodată, simultan cu ea, romanțarea tulburărilor mintale se împletesc glorios în imperiul poetic al Sylviei Plath, contopirea celor două fiind încununată, în pofida tragismului, de sinuciderea poetei, creându-se, astfel, în jurul ei o faimă literară auriferă – „...Vârful rădăcinilor mele cunoaşte afundul//…Acum mă sparg în fărâme care zboară ca nişte măciuci." (Ulm)[23] În ceea ce privește influența asupra psihicului creatorului pe care expresia externă a creativității sale o exercită, criticii literari au observat o degradare crescândă a condiției Sylviei Plath pe măsură ce poezia ei făcea trecerea de la forma tradițională la una expresivă.[24] – „Lalelele vorace îmi mânâncă tot oxigenul/…Lalelele au adus o larmă

[18] Smirnova et al., (2018). *Language in Depression and Sadness*. Front. Psychiatry, 9(105).
[19] Smirnova, D., Romanov, D., Sloeva, E., Kuvshinova N, Cumming, P., Nosachev, G. (2019) *Language in Mild Depression: How It Is Spoken, What It Is About, and Why It Is Important to Listen*. Psychiatr Danub. 31(3): 430.
[20] Smirnova et al., (2018). *Language in Depression and Sadness*. Front. Psychiatry, 9(105), p. 5.
[21] Nu există geniu fără un dram de nebunie.
[22] King, Molly, (2018). *Diagnosis and Treatment of Sylvia Plath and Virginia Woolf*. Honors Theses. 539., pp. 1-3. https://encompass.eku.edu/honors_theses/539
[23] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p.78.
[24] King, Molly, (2018). *Diagnosis and Treatment of Sylvia Plath and Virginia Woolf*. Honors Theses. 539., p. 3.

asurzitoare…Ele îmi captează toată atenţia, odinioară fericită…/ Lalelele ar trebui zăvorâte după gratii ca primejdioasele fiare/ Cască spre mine nişte guri ca de uriaşe pisici africane."(Lalele)[25] Studii ulterioare sinuciderii sale au scos la iveală faptul că tulburările mintale sunt cel mai adesea întâlnite la poete, iar o urmare firească a fost ca descoperirea să fie numită „Efectul Sylia Plath"[26] – „Astfel ar putea să-mi acopere gura şi ochii, să mă acapareze pe deplin/ Purtându-mi faţa pictată aşa cum o mască mortuară/ Poartă faţa unui faraon, chiar dacă e făcută din lut şi apă" (În ghips)[27]

Biografia și imaginația ei poetică și-au trecut granițele adesea, până la fuziune. În relația cu părinții ei, atitudinea poetei s-a întrupat într-un pendul continuu tulburat între extremele afective. Și-a pierdut tatăl când avea doar opt ani – "Mi-a muşcat inima roşie şi mi-a frânt-o în două." (Tăticule)[28], iar pierderea iubirii paterne s-a generalizat pentru Plath, care a resimțit-o ca pe o pierdere deplină a iubirii per se – tatăl reprezentând singura prezență masculină a cărei iubire ar fi rămas neștirbită de-a lungul vieții ei. Astfel, Plath rămâne pe tot parcursul existenței sale, captivă între viața și moartea tatălui – „De acuma gheată neagră/În care am trăit ca o labă/ Treizeci de ani, săracă şi albă/ De abia îndrăznind să-mi trag sufletul. // Greu ca o lespede, pungă plină cu Dumnezeu…" (Tăticule)[29]

Senzația dispariției care a survenit în urma pierderii tatălui a făcut-o să își disprețuiască mama, considerând-o vinovată de moartea tatălui ei prin imprundeța de a se fi căsătorit cu un om cu mult mai în vârstă decât ea, fapt ce a condus la suferirea unei pierderi pretimpurie pentru Plath. În privința mamei ei, iubirea și disprețul s-au suprapus întotdeauna, convivialitate ce reiese din nota acesteia de jurnal în care Plath admite că întâlnirile cu mama ei o deprimă atât de tare, încât ar putea trece pe lângă ea pe stradă, fără să îi spună un cuvânt, însă, în ultimă instanță, rămâne mama ei.[30]

Pertubativă a fost și poziționarea lui Plath vis-à-vis de bărbați pe care îi ura pentru inconstața în prezență, pentru că nu erau capabili de o iubire protectoare asemănătoarea cu cea a unui tată și pentru că ei aveau voie să fie si să facă toate lucrurile pentru care femeile ar fi fost blamate – "Doi, firește sunt doi/ Unul care niciodată nu-şi ridică privirile, cu ochii cârpiţi/ Şi bombaţi, ca la Blake// Mă ciuguleşte-ntr-o parte: nu-i aparţin încă,/ El nu surâde, nu fumează// Astea le face celălalt, Cel cu păr lung şi care aplaudă./ Mişel…/ El vrea să fie iubit// Clopotul morţii// A mai sunat cuiva." (Moartea & Co.)[31] Pe acest fond, iubirea cu Ted Hughes, care i-a devenit soț, a fost una conflictuală, în ciuda senzației de simbioză pe care o trăise cu el la început, întrucât era impregnată de rivalitate literară, inegalitate în parteneriat și infidelitate din partea lui Hughes, care în anul 1962, o și părăsește pentru o altă femeie.[32] –

Întreaga viață a Sylviei Plath a fost un mozaic de piese în nuanțe contrastante care i-au hrănit potențialul labilității psihice, până când tulburarea depresivă majoră s-a insinuat atât de adânc încât a căpătat expresie prin stări deprimante perpetue, diminuarea interesului și a intesității plăcerii, neputința de concentrare, insomnie, învinovățire și lipsa stimei de sine, pe fundalul cărora răsuna ideația suicidară[33] – "Cunosc străfundul, spune ea... Ţie de el ţi-e teamă.

[25] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 80.
[26] Kaufman, J. C. (2001). *The Sylvia Plath effect: Mental illness in eminent creative writers.* The Journal of Creative Behavior, *35*(1), 37–50. https://doi.org/10.1002/j.2162-6057.2001.tb01220.x
[27] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 80.
[28] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p.86.
[29] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p.76.
[30] King, Molly, (2018). *Diagnosis and Treatment of Sylvia Plath and Virginia Woolf*. Honors Theses. 539., pp. 5-6.
[31] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 89.
[32] King, Molly, (2018). *Diagnosis and Treatment of Sylvia Plath and Virginia Woolf*. Honors Theses. 539., pp. 6-7.
[33] King, Molly, (2018). *Diagnosis and Treatment of Sylvia Plath and Virginia Woolf*. Honors Theses. 539pp. 9-10.

Eu n-am nicio spaimă: am fost acolo.// Tu n-auzi marea cum se zbate în mine,/ Zbuciumul ei?// Acum mă sfarm în mii de bucăţi care zboară nebune/ O vijelie turbată/ Mă zgâlţâie toată: trebuie să ţip.“ (Ulm)[34]

Astfel, după mai multe gânduri și o încercare nereușită de sinucidere cu zece ani mai devreme – „La douăzeci de ani am încercat să mor/ Să mă întorc îndărăt la tine./ Mă gândeam că măcar oasele tot mai sunt bune” (Tăticule)[35], 1963 este anul în care fatalitatea acceptă invitația. Izolează cu bandă adezivă ușa de la camera copiilor, însă numai după ce le va fi deschis larg ferestrele, închide ușa de la bucătărie pe dinăuntru, dă drumul la gaz şi îngenunchează în fața cuptorului deschis. Aflată în incapacitatea de a-și alege destinul, simțind viața în afara controlului ei și având un fond depresiv, ea întâmpină moartea cu brațele larg deschise. Iar *Ariel*, volumul în care se desprinde simbolic, prin moarte, de tatăl ei – “Tăticule, a trebuit să te omor,//…Tăticule, tăticule, nenorocitule, eu am terminat cu tine.” (Tăticule)[36] și care integrează poemele scrise în ultimul an de viață– exală fremătare prin fiecare metaforă:

> „Locul se colorează dintr-o dată, purpuriu mat./Restul trupului e palid./ Sidefiu ca o perlă./ Într-o scobitură din stâncă./ Valurile-s aspirate iarăşi şi iarăşi,/ Aven singuratic, osie a mării./ Doar cât o muscă,/ Semnul dezastrului/ Pe tăcute zidul străbate./ Sufletul se-ntunecă,/ Marea se trage lin înapoi,/ De doliu oglinzile se-ascund. (Vânătaie)[37]

Actul suicidar al Sylviei Plath poate fi refăcut ca un puzzle ale cărui piese codate poetic au fost risipite și ascunse, strategic, la vedere, în fiecare poem – „Și luna la rându-i e crudă: vrea să mă tragă/ Fără milă în matca ei stearpă./ Lumina-i mă arde, sau eu sunt cel ce-a înlănţuit-o?” (Ulm)[38] E ca și cum moartea i-ar fi traversat interiorul, dintotdeauna, însă abia târându-și picioarele, și cu fiecare urmă pe care o lăsa adâncită în ea, Plath îi conferea întunericului o nouă expresie prin poemele ei – „Voi fi femeia-surâs/ Am doar treizeci de ani/ Şi-asemenea pisicii am nouă vieţi ca să mor.” (Lady Lazarus)[39]

De la conținut și până la formă, de la notele biografice și până la veșmintele imaginative sub care le înfățișează, totul tulbură – “Sunt locuită de un strigăt” (Ulm)[40] și stârnește senzația golului care, în ciuda oricâtor lucruri i-ar fi aruncate în gură, nu se umple niciodată, adâncindu-se până când ajunge la autofagie – „Sunt înspăimântată de lucrul acesta întunecos/ Care doarme în mine/ Toată ziua îi simt zvârcolirile moi, pufoase, răutatea.” (Ulm).[41]

Astfel, instinctul autoanihilării se recompune vers cu vers, poem cu poem, căpătând mai multă forță cu fiecare meditație orientată către sine – „Pură Godiva, te dezpieliţez –/ Mâini amorţite, moarte justeţi./ Iar acuma eu/ Clăbuc de drojdie-n făină, licărire pe-ocean./ Plânsul copilului/ Se frânge în zid./ Iar eu/ Sunt săgeată./ Rouă ce se evaporă/ Sinucigaşă, una şi-aceeaşi cu calea/ Spre purpuriul/ Ochi, căldare a dimineţii. (Ariel)[42], cu fiecare topire a ființei în propria metaforă – „Cum mă despoaie din creștet până-n tălpi/ – Striptease de senzație./ Doamnelor și domnilor,// Iată mâinile mele,/ Genunchii./ Piele și os, se poate,// Dar una și aceeași femeie.” (Lady Lazarus)[43], cu fiecare repetiție – „Herr Dumnezeu, Herr Lucifer,/ Păzea,/ Păzea.”,

[34] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 81.
[35] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 80.
[36] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p.76.
[37] Poezii de Sylvia Plath, Revista Euphorion. https://revista-euphorion.ro/poezii-de-sylvia-plath/
[38] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 81.
[39] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p.76.
[40] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p.78.
[41] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 87.
[42] Poezii de Sylvia Plath, Revista Euphorion. https://revista-euphorion.ro/poezii-de-sylvia-plath/
[43] „Lady Lazarus de Sylvia Plath” în *Litero-mania,* 187. .https://www.litero-mania.com/lady-lazarus-de-sylvia-plath/

„Cenușă, cenușă/ – Stârnești, scormonești.. Carne, oase, nimic, nimic –" (Lady Lazarus)[44] și cu fiecare portretizare a lumilor interioare și exterioare în alb și negru. Prezența non-culorilor în întreaga sa colecție de poeme sugerează disperarea existențială și atracția către non-existență – „Și mesajul chiparosului este întunecimea – întunecimea și tăcerea." (Luna și chiparosul)[45] Atât negrul – "Rotunde talgere-ncărcate de negre presimţiri./ Din vâslă picură lumi reci, fără glas. Duhul întunericului e-n noi, e în peşti" (Traversând apa)[46], „Aceasta este lumina minţii, rece și planetară./ Copacii din minte sunt negri. Lumina albastră." (Luna și chiparosul)[47]. „Toată dimineaţa asta/ Dimineaţa s-a înnegrit cu încetul/ O floare a renunţat…" (Oi în ceaţă)[48], "Chiparosul e Christul meu, deci/ Şi moartea neagră şi-a desfăcut braţele aidoma copacului negru" (Mică fugă)[49], cât și albul – „Să smulgă viermii de pe mine ca pe nişte perle lipicioase", „Fața mea fără cute/ Pânză fină, ebraică.// Dă giulgiul la o parte, O, dușman al meu./ Înspăimîntat?[50]" (Lady Lazarus) sunt întruchipări ale morții, ale deznădejdii, ale sterilității și ale suprimării.

Cât de tare trebuie să îți dorești să nu mai fi pe lume, cât de aprig trebuie să te doară simpla existență și cât de mult trebuie să vrei să nu te mai simți pe tine încât să i te împotrivești instinctului vieții până la auto-anihilare? Când fiecare celulă din tine e programată să lupte pentru supraviețuire, tu vii cu gândul tău negru și te întrebi precum Baudelaire, odinioară, dacă nu cumva, în simfonia vieții, tu ești acordul greșit, iar apoi îngropi securea războiului dintre celule și moarte odată cu tine însuți. Faci pace cu viața sau e un ultim gest de revoltă în fața ei? Și cât de multe conotații poate avea un act suicidar? E resemnare în fața vieții sau e triumf în fața morții pentru că a venit când ai chemat-o tu, și nu când a vrut ea? Ori poate că e, de fapt, victoria morții asupra ta și-a vieții deopotrivă – asupra ta pentru că te-a făcut să o dorești și asupra vieții pentru că a reușit să fie mai seducătoare decât ea.

Boala te anulează pe tine gradual, dar tu nu o poți anula pe ea pentru că asta ar însemna să omori însăși sursa care te susținea pe tine, cel de dinainte. Dar daca nu anulezi sursa, nu anulezi boala. Daca nu anulezi boala, nu poți trece de ea, ca să te reîntâlnești și să te întregești. Deci tu nu mai ești tu de când a apărut ea, boala. A rămas doar sursa, iar sursa, singură, ție nu îți servește. Dimpotrivă, îți cauzează numai deservicii căci sursa este sub asediu. Prin firele încurcate cu care sunteți legați, doar impulsurile ei mai ajung la tine și atunci provoacă rău și suferință. Impulsurile tale se opresc la intenție, forțele inamice le receptează pretimpuriu. Ești numai intenția din tot ce ai fost. Intenția nu atinge sursa, iar sursa suferă și suferința ei ajung să îți conducă ție, intenția. Este un cerc perfect închis în care boala, folosindu-se de sursa ta, te poartă înconjurul vieții și al morții, întotdeauna ștergându-te, parcă, de ele, dar fără a te scăpa din mâini o clipă. Nu trăiești, nu mori. Dar tânjești, în chin, după ambele, existând ca un pendul veșnic tulburat. Dacă boala nu are leac, ca să trăiești, iar boala are putere asupra ta pentru că există sursa, atunci anulezi sursa – nu ca să mori, ci ca să moară boala. Nu ca să mori tu, ci ca să nu mai existi fără să trăiești. Nu pentru că nu vrei să trăiești, ci pentru că nu mai poți să trăiești și nu îți este de ajuns doar să fii o formă în care dictează boala. Nu pentru că nu vrei să trăiești, ci pentru că îți repugnă totalitarismul. Nu pentru că ești suicidar, ci pentru că ești răzvrătit „politic". Politica lumii de afară nu mai corespunde politicii lumii tale interioare. Nu pentru că ești irațional, ci pentru că ai termen de comparație și te cunoști pe tine pe de rost încât

[44] „Lady Lazarus de Sylvia Plath" în *Litero-mania,* 187.https://www.litero-mania.com/lady-lazarus-de-sylvia-plath/
[45] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 87.
[46] Popa, Daniela. (2009). Sylvia Plath. *Portret în cerneală.* Transilvania, 7, p. 80.
[47] Idem., p. 80.
[48] Idem., p. 80.
[49] Idem., p. 87.
[50] „Lady Lazarus de Sylvia Plath" în *Litero-mania*.https://www.litero-mania.com/lady-lazarus-de-sylvia-plath/

să știi prea bine, mai bine spus – prea rău, care și în ce măsură din ofertele vieții ți-ar mai surâde.

Sylvia Plath a reușit să îmbrace moartea în rochie de gală, i-a dat instrumentele prin care să fie seducătoare și a lăsat-o să se plimbe prin lume, în chipuri alese, care îmbie și înspăimântă deopotrivă. Relația lor a devenit cercul perfect închis de care am amintit mai sus. Cu cât își impregna mai mult creația cu instinctul morții, cu atât cel din urmă se insinua mai primejdios în ea până când, o contopire fatală a făcut ca cercul să se umple până la desăvârșire, iar Plath, cu un ultim gest, a ridicat moartea la rang de artă – „A muri/ E o artă, ca orice alt lucru./ O fac grozav de bine.// O fac să doară ca dracu./ O fac să pară reală./ Am chemare, s-ar zice." (Lady Lazarus)[51].

BIBLIOGRAPHY

1. Al-Mosaiwi, M., & Johnstone, T. (2018). In an Absolute State: Elevated Use of Absolutist Words Is a Marker Specific to Anxiety, Depression, and Suicidal Ideation. Clinical Psychological Science, 6(4).
2. Chung, C. & Pennebaker, J.W. (2007). The psychological functions of function words. In K. Fielder (Ed.). Social communication (pp. 350-351). New York: Psychology Press.
3. Cioran, Emil, (2008), *Amurgul gândurilor*, București, Humanitas.
4. Kagan, S., (2012), *Death*, London, Yale University Press.
5. Kaufman, J. C. (2001). The Sylvia Plath effect: Mental illness in eminent creative writers. The Journal of Creative Behavior, 35(1), 37–50.
https://doi.org/10.1002/j.2162-6057.2001.tb01220.x
6. King, Molly, (2018). Diagnosis and Treatment of Sylvia Plath and Virginia Woolf. Honors Theses. 539. https://encompass.eku.edu/honors_theses/539
7. „Lady Lazarus de Sylvia Plath" în Litero-mania, 187.https://www.litero-mania.com/lady-lazarus-de-sylvia-plath/
8. Pennebaker, J. W., Mehl, M. R., & Niederhoffer, K. G. (2003). Psychological aspects of natural language. use: our words, our selves. Annual review of psychology, 54, p. 548.
9. Poezii de Sylvia Plath, Revista Euphorion. https://revista-euphorion.ro/poezii-de-sylvia-plath/
10. Popa, Daniela. (2009). *Sylvia Plath. Portret în cerneală*. Transilvania.
11. Smirnova et al., (2018). Language in Depression and Sadness. Front. Psychiatry, 9(105).
12. Smirnova, D., Romanov, D., Sloeva, E., Kuvshinova N, Cumming, P., Nosachev, G. (2019) Language in Mild Depression: How It Is Spoken, What It Is About, and Why It Is Important to Listen. Psychiatr Danub. 31(3).

[51] „Lady Lazarus de Sylvia Plath" în *Litero-mania*, 187. https://www.litero-mania.com/lady-lazarus-de-sylvia-plath/